

A MODEL OF COOPERATION IN RAISING CHILDREN IN THE FAMILY BASED ON NATIONAL VALUES AND TRADITIONS.

FarDU primary education teacher
Artikova Zulfia Nurmakhamatovna

Annotation: "National feeling is natural for a person, because it is inherited from parents and is expressed from the first word that a child says to his parents and to the whole world. "Family is one of the most important social factors of ideological upbringing. This is the main goal of the Concept "Family, neighborhood, school cooperation". The changes taking place in Uzbekistan require that the main tasks of the family, parents, neighborhood, and school in child education in the direction of "Family, neighborhood, school cooperation" be updated and implemented.

Key words: Family, parents, neighborhood, school, national feeling, ideological education, spiritual - educational reforms, integration, integrative activity.

Оилада болаларнинг миллий қадрият ва анъаналар асосида ўзаро муносабатларини тарбиялашда ҳамкорлик модели.

ФарДУ бошланғич таълим услубиёти ўқитувчиси

Ортиқова Зулфия Нурмахаматовна

Аннотация: «Миллий туйғу инсон учун табиийдир, чунки у ота-оналардан мерос қилиб олинган ва бола ўз ота-онасига, бутун дунёга айтган биринчи сўздан ифодаланади. «Оила - мафкуравий тарбиянинг энг муҳим ижтимоий омилларидан биридир. “Оила, маҳалла, мактаб ҳамкорлиги” Концепциясининг асосий мақсадидир. Ўзбекистонда рўй бераётган ўзгаришлар “Оила, маҳалла, мактаб ҳамкорлиги” йўналишидаги бола тарбиясида оила, ота-она, маҳалла, мактабнинг асосий вазифаларини мазмунан янгилаб ҳаётга татбиқ этишни тақозо қилади.

Калит сўзлар: Оила, ота-она, маҳалла, мактаб, миллий туйғу, мафкуравий тарбия, маънавий - маърифий ислоҳатлар, интеграция, интегратив фаолият.

Миллатимиз оилани «тарбия ўчоғи» дея эътироф этиб, оилада фарзандларнинг маънавий-ахлоқий сифатларини тарбиялаш, унинг миллий тарбия самарадорлигини таъминлашнинг муҳим омили эканлигига асосий эътиборни қаратди. Хусусан, «Миллий туйғу инсон учун табиийдир, чунки у ота-оналардан мерос қилиб олинган ва бола ўз ота-онасига, бутун дунёга айтган биринчи сўздан ифодаланади. Ўз халқига, унинг анъаналарига, тили ва маданиятига муҳаббат ва ҳурматни тарбияламасдан туриб, ўз халқининг миллатининг бутун жаҳон ҳамжамиятида тенглардан бири сифатида идрок қилувчи ҳақиқий инсонни, ўз Ватанининг жонкуярини тарбиялаш мумкин эмас». Мазкур ғоялар, шунингдек, маънавий - маърифий ислоҳатларни ўзида акс эттирувчи бошқа манбаларда ҳам ўз аксини топган.

Жумладан, «Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар» рисоласида «Оила - мафкуравий тарбиянинг энг муҳим ижтимоий омилларидан биридир. Чунки оила жамият негизи бўлиб, кўп асрлик мустаҳкам маънавий таянчларга эга. Миллий мафкурамизга хос бўлган илк тушунчалар, аввало, оила муҳитида сингади. Бу жараён боболар ўғити, ота ибрати, она меҳри орқали амалга ошади.

Оиладаги соғлом муҳит соғлом мафкурани шакллантиришнинг энг муҳим манбаидир. Жамият ҳар бир оиланинг мустаҳкамлиги, фаровонлигини, ўзаро ҳурмат ва аҳилликни таъминлаш - миллий мафкурада кўзда тутилган мақсадларни амалга оширишда таянч бўлади».

Оила турмуш ва виждон қонунлари асосида қурилади. Ўзининг кўп асрлик мустаҳкам ва маънавий таянчларига эга. Ўзбекларнинг аксарияти ўзининг шахсий фаровонлиги тўғрисида эмас, балки оиласининг, қариндош-уруғлари ва яқин одамлари, хатто қўшниларининг тинчлиги тўғрисида ҳам

ғамхўрлик қилишини биринчи ўринга қўяди. Бу эса энг олий даражада маънавий қадрият, инсон қалбининг гавҳаридир.

Маълумки, мустақилликнинг дастлабки йилларидан бошлаб, ҳамкорлик муҳитини ташкил этиш, болаларнинг ижтимоий интеллектини ривожлантиришда оила, мактаб ва маҳалла ҳамкорлигини йўлга қўйишга алоҳида эътибор қаратилди. Ана шу мақсадда “Оила, маҳалла, мактаб ҳамкорлиги” Концепциясида ёшларни истиқлол ғояларига садоқатли, маънавий баркамол, ватанпарвар этиб тарбиялашда кенг жамоатчилик фаолиятини мувофиқлаштириш борасида маълум натижаларга эришилди.

Оилада болаларнинг миллий қадрият ва анъаналар асосида ўзаро муносабатларини тарбиялашда уларни ҳар томонлама камол топтириш, таълимни демократлаштириш ва инсонпарварлаштириш, таълим тизимини бошқаришда давлат ва жамоатчилик бошқарувини уйғунлаштириш муҳим вазифалар сифатида белгиланди. Зеро, таълим-тарбияни такомиллаштиришда ҳам давлат бош ислохотчидир. Биринчидан, ёш авлодга ўзлигимизни, муқаддас анъаналаримизни англаш туйғуларини, халқимизнинг кўп асрлар давомида шаклланган эзгу орзуларини, жамиятимиз олдида бугун қўйилган олий мақсад ва вазифаларни сингдириш; иккинчидан, жамиятимизда бугун мавжуд бўлган хурфиқрликдан қатъий назар ёшларни жипслаштирадиган, халқимиз ва давлатимиз дахлсизлигини асрайдиган фуқаролари орасида миллий мафкуравий тарбия ишларини такомиллаштириш “Оила, маҳалла, мактаб ҳамкорлиги” Концепциясининг асосий мақсадидир. Ўзбекистонда рўй бераётган ўзгаришлар “Оила, маҳалла, мактаб ҳамкорлиги” йўналишидаги бола тарбиясида оила, ота-она, маҳалла, мактабнинг асосий вазифаларини мазмунан янгилаб ҳаётга татбиқ этишни тақозо қилади.

Мазкур вазифаларнинг давомийлигини таъминлаш ва уларнинг ишларидаги ривожлантиришни амалга ошириш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2012 йил 19 июндаги 175-сон қарорига кўра “Баркамол авлод тарбиясида оила, маҳалла ва таълим

муассасалари ҳамкорлиги концепцияси” қабул қилинди [16]. Халқ таълими вазирлиги ҳузуридаги “Оила-маҳалла-таълим муассасаси” ҳамкорлиги Жамоат кенгаши фаолиятига асос солинди.

Мазкур қарор билан тўрт йўналишдан иборат “Оила-маҳалла-таълим муассасаси” ҳамкорлик механизмини кучайтириш бўйича чора-тадбирлар мажмуаси, Халқ таълими вазирлиги ҳузуридаги “Оила-маҳалла-таълим муассасаси” ҳамкорлиги Жамоат кенгашининг ҳамда Қорақалпоғистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги, Тошкент шаҳар ва вилоятлар халқ таълими бошқармалари ҳузуридаги “Оила-маҳалла-таълим муассасаси” ҳамкорлиги ҳудудий жамоат кенгашларининг намунавий таркиблари, шунингдек, Жамоат кенгашининг дастлабки, йиғилиши қарори билан Жамоат кенгашининг Низоми тасдиқланган.

Айни вақтда Халқ таълими вазирлиги тегишли вазирлик ва идоралардан таркиб топган Жамоат кенгаши, шу билан бирга 14 та ҳудудий халқ таълими бошқармалари, 193 та Халқ таълими туман (шаҳар) бўлимлари ва 9692 та умумтаълим мактаблари ҳузурида “Оила-маҳалла-таълим муассасаси” ҳамкорлиги ҳудудий Жамоат кенгашлари йиллик режа асосида фаолият кўрсатмоқда[80]. Низомда келиб чиқиб, Жамоат кенгашининг асосий вазифалари сифатида қуйидагилар белгиланган:

1. Ота-она, маҳалла ва таълим муассасаларининг ҳамкорлигини мустаҳкамлаш, шу орқали ота-оналарнинг фарзандлар тарбиясидаги ўрни, мажбурияти, ўзаро муносабати ва масъулиятини кучайтириш.

2. Жамоат кенгашлари фаолиятини оила ва ўзаро муносабатлар масалалари, таълим муассасаларидаги таълим-тарбия сифатини ўрганиш ва уларни янада такомиллаштиришга оид тадбирларни амалга ошириш.

3. Вояга етмаганларнинг қаровсизлиги ва улар томонидан содир этилиши мумкин бўлган жиноятларни олдини олиш, ёшларни турли ёт ғоялар таҳдидидан ҳимоя қилиш, соғлом турмуш тарзини тарғиб қилиш, ҳуқуқий

саводхонлигини оширишга қаратилган профилактик тадбирлар самарадорлигини ошириш ва жамоатчилик назоратини кучайтириш.

4. Ўқувчиларни дарс жараёнига тўлиқ жалб этиш ва битирувчиларни иш билан таъминлаш.

5. Маънавий-маърифий тадбирлар орқали юртимизда амалга оширилаётган бунёдкорлик ишлари, айниқса, таълим тизимидаги ислохотлар ҳақида ўқувчилар, ота-оналар ва кенг жамоатчиликни узвий хабардорлигини таъминлаш.

6. Ўқувчиларнинг бўш вақтларини мазмунли ташкил этиш ҳамда уларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш.

Тадқиқот доирасида оила, мактаб ва маҳалла ҳамкорлигини таъминлаш оилада болаларнинг миллий қадрият ва анъаналар асосида ўзаро муносабатларини тарбиялашнинг муҳим вазифаси сифатида белгиланди.

Оила, мактаб ва маҳалла ҳамкорликдаги фаолияти мураккаб кўринишга эга бўлиб, тадқиқотда мазкур жараён самарадорлигини оширишнинг педагогик таъминотини ишлаб чиқишга алоҳида эътибор қаратилди.

Мотивацион босқичда интеграция жараёнини ўқитувчи ва ота-оналар томонидан тўғри англаниши учун педагогик шарт-шароит яратилади ва “интеграция – бу интегротив фаолият учун зарур шарт-шароитларни акс эттирувчи шахсий сифатларни ривожлантиришга йўналтирилган ўқитувчи оила, мактаб ва маҳалла ҳамкорлигини оиладаги ўзаро муносабатларининг янги даражаси”, деган тушунча қарор топтиради.

Коммуникатив-фаолиятга йўналтирилган босқич ўқитувчи ва ота-она оилада ўзаро муносабатини уйғунлашуви, шунингдек, оила ва мактабнинг педагогик вазифаларини ўзига хослиги, уларнинг педагогик имкониятлари юқори эканлигини англашига имкон беради. Шунинг учун коммуникатив-фаолиятга йўналтирилган босқичда ўқитувчи ва таълим муассасасининг стандарт талаблари доирасида интегротив педагогик фаолиятини ҳамкорликда лойиҳалаш ва амалга ошириш, шунингдек, мазкур фаолият натижалари

асосида оилаларнинг муаммоларини ўзаро биргаликда ҳал этилишига алоҳида эътибор қаратилиши лозим.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати

1. Каримов И.А. Ўзбекистоннинг ўз истиқлол ва тараққиёт йўли.—Т.: Ўзбекистон, 1994. 19 – бет
2. Ўзбекистон Республикасининг «Таълим тўғрисида»ги Қонуни // Қонун ҳужжатларимаълумотлари миллий базаси, 24.09.2020й., 03/20/637/1313-сон – Т.:
3. Ўзбекистон Республикаси маданият ва спорт ишлари вазирининг 2006 йил 10 февралдаги “Ўзбекистон Республикасининг жисмоний тарбия-соғломлаштириш ва спорт иншоотлари тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида”ги 84-сон буйруғи // Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2006 й., 10-сон, 78-модда, 2007 й., 12-сон, 113-модда; 2009 й., 39-сон, 427-модда; 2012 й., 38-сон, 442-модда
4. Абдурахимова Д. Мактабгача тарбия ёшдаги болаларни ахлоқий руҳда тарбиялашда халқ эртақларидан фойдаланиш: Пед.фан.ном. ... дисс. автореф. – Т.: 1998. – 18 б.
5. Абдурахмонова Ф.Ю. Маҳаллада қизларни соғлом турмуш тарзи асосида оилага тайёрлашнинг педагогик асослари: Пед.фанл.номз. ... дисс. автореф. – Т.: 2007. – 23 б.
6. Авлоний Абдулла. Адабиёт ёхуд миллий шеърлар // Танланган асарлар. 2 томлик. 2-том. – Т.: “Маънавият”, 2006. – 34-92-б.
7. Авлоний Абдулла. Туркий Гулистон ёхуд ахлоқ // Танланган асарлар. 2 томлик. 2-том. – Т.: “Маънавият”, 2006. – 34-92-б.
8. Болаларни оилага қабул қилиш ва унинг ижтимоийлашувини амалга ошириш бўйича йўл-йўриқлар. Услубий қўлланма. – Т.: Республика Болалар ижтимоий мослашуви маркази, 2008. – 113 б.
9. Болалар руҳиятига психологик-педагогик ёндашиш йўллари (болалардаги психологик муаммолар ва уларни бартараф этишда мутахассис маслаҳати). Услубий қўлланма. – Т.: Республика Болалар ижтимоий мослашуви маркази, 2008. – 152 б
10. Akmaljonovna, A. Z. (2021). Methods of formation of independent reading skills in primary school students. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 11(3), 1425-1428.

11.Ортиқова, З. Н. (2019). SOCIO-ECONOMIC QUESTIONS OF CHILDREN IN THE FAMILY Factors for making statements. *Scientific Bulletin of Namangan State University*, 1(11), 335-337.

12. Kochkorbaevna, K. B., Pulatovna, N. G., & Nurmahamatovna, O. Z. (2022). It in Individual Learning. *Spanish Journal of Innovation and Integrity*, 6, 284-290.

13.Ортиқова, З. Н. (2019). ОИЛАДА БОЛАЛАРНИНГ ИЖТИМОЙ-АХЛОҚИЙ СИФАТЛАРИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ ОМИЛЛАРИ. *Scientific Bulletin of Namangan State University*, 1(12), 395-397.